

การใช้อำนาจของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

THE EXERCISE OF POWER AND ORGANIZATIONAL CLIMATE OF SCHOOLS UNDER
THE OFFICE OF SAMUTSAKHON EDUCATIONAL SERVICE AREA

อวยชัย จาตุรพันธ์¹

นพดล เจนอักษร²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร 2) บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 22 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 88 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บริหาร ตามแนวคิดของ เฟรนช์ และ ราเวน (French and Raven) กับบรรยากาศองค์การตามแนวคิดของ ฟอกซ์ และคณะ (Fox and others) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและแยกพิจารณารายด้าน
2. บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและแยกพิจารณารายด้าน
3. การใช้อำนาจของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม และรายกลุ่ม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Abstract

The purposes of this research were to determine 1) the exercise of power of school administrators under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, 2) organizational climate of school under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, 3) the relationship between the exercise of power and organizational climate of schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area. The samples were 22 schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area. The respondents from each school were the director, assistant director, and 2 teachers, with the total of 88. The instrument was a questionnaire about exercise of power based on French and Raven concept and organizational climate based on Fox and Others concept. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product – moment correlation coefficient.

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาที่พันธุ์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The findings revealed as follows :

1. The exercise of power of school administrators under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, as a whole and as an individual, was at a high level.
2. The organizational climate of schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, as a whole and as an individual, was at a high level.
3. The exercise of power and organizational climate of schools under the Office of Samutsakhon Educational Service Area, as a whole and in pair, was found correlated at .01 level of significance.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมในโลกของเรามีลักษณะเป็นสังคมขององค์การ ยิ่งสังคมเจริญมากขึ้น และสังคมขยายตัวมากขึ้นเท่าใด ความจำเป็นในการรวมกลุ่มบุคคลเข้าร่วมดำเนินการ เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างก็ยิ่งมีประสิทธิผลมากขึ้นเท่านั้น การรวมกลุ่มจึงมักแสดงออกในรูปขององค์การและจัดแบบแผนการดำเนินงานบริหารองค์การ องค์การจึงเป็นที่รวมกลุ่มบุคคลหลายคนร่วมกันทำงานเพื่อจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ขององค์การ มีการรวมส่วนงานรับผิดชอบต่างๆ โดยการกระทำอย่างมีระเบียบแบบแผนเพื่อให้การประสานงานร่วมมือดำเนินไปด้วยดี จึงทำให้มนุษย์สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ในสังคมให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ง่าย รวดเร็ว สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพกว่าการทำงานโดยลำพังคนเดียว สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด ผลการจัดการศึกษาจะเป็นอย่างไรนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งการที่สถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมาย อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ครู ผู้บริหาร ชุมชน และผู้ปกครอง นักเรียน ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในบรรดาปัจจัยต่างๆ เหล่านี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นผู้นำนโยบาย แนวทางการดำเนินงานและโครงการต่างๆ ไปปฏิบัติ ผู้บริหารต้องไม่หยุดนิ่งต้องเคลื่อนไหวและพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา พัฒนาส่งเสริมบุคลากรเปิดโอกาสให้มีอิสระในการทำงานมากขึ้น ไม่สกัดกั้นความคิดของครู ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริหาร โดยเฉพาะการใช้อำนาจในการบริหารงานเพื่อสามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างสมบูรณ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับผิดชอบการจัดการศึกษา ใน 3 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว ซึ่งจัดการศึกษาหลายระดับ ได้แก่ การจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และระดับ

มัธยมศึกษา หรือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครเขต มีโรงเรียนที่เป็นของรัฐบาลทั้งสิ้น จำนวน 115 โรงเรียนมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 57,971 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 113 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,951 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรและนักเรียนให้มีคุณภาพตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดไว้ แต่ในปี พ.ศ.2552 มีข้าราชการครูจำนวนมากได้ยื่นเรื่องขอย้ายตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสาเหตุของการยื่นคำร้องขอย้าย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคน พัฒนางาน มอบหมายงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ขาดความเป็นประชาธิปไตย ยึดผลสำเร็จของงานมากเกินไป เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม การพิจารณาความดีความชอบไม่เป็นธรรม และขาดแรงจูงใจในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นผลจากการใช้อำนาจของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์ต่อบรรยากาศในการทำงานในโรงเรียน หากผู้บริหารหน่วยงานใดขาดหลักการใช้อำนาจการบริหารที่ดีแล้วบรรยากาศขององค์การนั้นๆ ก็จะติดขัดขาดความสามัคคี ถ้าใช้อำนาจกดขี่บังคับมากเกินไปจะทำให้บรรยากาศในการทำงานเสียหาย ไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกต่อต้านกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หรือถ้าผู้บริหารโรงเรียนใช้อำนาจแบบปล่อยตามใจครุมากเกินไป ถ้าขาดความรับผิดชอบการดำเนินงานในโรงเรียนนั้นก็จะไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้บริหารที่ดีจะต้องรู้จักกับอำนาจทุกประเภท และเลือกใช้อำนาจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การที่มีครูจำนวนไม่น้อยรู้สึกเบื่อหน่ายในอาชีพจะด้วยเหตุผลของภาระงานหรือเหตุผลใดก็ตาม ย่อมส่งผลต่อความตั้งใจและการทุ่มเทในการสอน หากพิจารณาคำที่กล่าวว่าประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงล้วนมีระบบการศึกษาที่เข้มแข็ง และในระบบการศึกษาที่เข้มแข็งนั้นต่างก็มีวิธีดูแลวิชาชีพครูเป็นอย่างดี

จากสภาพปัญหาดังกล่าวมา พอสรุปได้ว่า การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จะประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของ “คน” เป็นสำคัญ เพราะมนุษย์หรือคนจะดำเนินกิจกรรมทุกอย่างให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้และผลสำเร็จของกิจกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับคนนั่นเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูต่อความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศขององค์การ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบการใช้อำนาจของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร
2. เพื่อทราบบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวทางการใช้อำนาจของผู้บริหารซึ่งเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับฐานอำนาจ ของ เฟรนช์ และ ราเวน (French and Raven) ได้เสนอแนวคิดฐานอำนาจไว้ 5 ฐาน คือ อำนาจการให้รางวัล (reward power) อำนาจบังคับ (coercive power) อำนาจตามกฎหมาย (legitimate power) อำนาจอ้างอิง (referent power) และอำนาจความเชี่ยวชาญ (expert power) ซึ่งฐานอำนาจต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศขององค์การ ตามแนวคิดของ ฟอกซ์ และคณะ (Fox and others) ที่เสนอแนวคิดที่ว่าสถานศึกษาใดมีบรรยากาศที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของบรรยากาศ 8 ด้าน คือ ความยอมรับนับถือ (respect) ความไว้วางใจ (trust) การมีขวัญสูง (high morale) การมีโอกาสในการทำงาน (opportunity for input) ความเติบโตทางวิชาการ และสังคมอย่างต่อเนื่อง (continuous academic and social growth) การผนึกกำลัง (cohesiveness) การปรับปรุงสถานศึกษา (school renewal) ความเอื้ออาทรต่อกัน (caring)

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัยเป็นการศึกษาปัญหา นิยามปัญหา ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการวิจัย โดยขอคำแนะนำและความเห็นชอบในการจัดโครงสร้างจากอาจารย์ที่ปรึกษา และนำเสนอเพื่อขออนุมัติทำโครงร่างจากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการตามโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจัดสร้างเครื่องมือ ทดสอบ ปรับปรุงข้อบกพร่องของเครื่องมือ และนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นซึ่งได้รับการตรวจสอบคุณภาพแล้วนำไปเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวอย่างนำข้อมูลที่รวบรวมได้ มาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 รายงานผลวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำรายงานผลวิจัย นำเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ และจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับร่าง เพื่อเสนอขออนุมัติจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขอจบการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 115 โรง จำแนกเป็น ระดับประถมศึกษาจำนวน 104 โรง ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 11 โรง โดยมีสถานศึกษาในอำเภอเมืองจำนวน 33 โรง สถานศึกษาในอำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 23 โรง สถานศึกษาในอำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 59 โรง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ประชากรของโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นหลักแล้วเลือกตัวอย่าง โรงเรียนประถมศึกษา โดยวิธี จับคู่ (Matching Cases) ได้สถานศึกษาที่เป็นตัวอย่างจำนวน 22 โรง จำแนกเป็น สถานศึกษาในอำเภอเมือง จำนวน 10 โรง สถานศึกษาในอำเภอกระทุ่มแบน จำนวน 6 โรง สถานศึกษาในอำเภอบ้านแพ้ว จำนวน 6 โรง

ผู้ให้ข้อมูล

ในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 4 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน และครูผู้สอน 2 คนรวม 88 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ใช้เก็บข้อมูลจากตัวอย่าง ผู้บริหารและครู โดยใช้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ลักษณะเป็นแบบกำหนดตัวเลือกไว้ให้ (force choice)

สอบถามเกี่ยวกับ 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) ระดับการศึกษา 5) ตำแหน่งหน้าที่ 6) ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ การใช้อำนาจของผู้บริหาร ผู้วิจัยได้สร้างตามแนวความคิดของ เฟรนช์ กับ ราเวน (French and Raven) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจาก ทวีป แสงจันทร์ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ ผู้วิจัยได้สร้างตามแนวความคิดของ ฟอกซ์และคณะ (Fox and other) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจาก สมมาตร ทองพิลา จำนวน 33 ข้อ

แบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ ไลเคิร์ต (Likert's Five Rating Scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหัวหน้าภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อดำเนินการถึงคณบดีบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่บัณฑิตวิทยาลัยออกให้ส่งไปยัง แต่ละสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสาคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยขอให้แต่ละสถานศึกษาส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ และบางโรงเรียนผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามทั้งหมดกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัย พิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ซึ่งมีความสมบูรณ์ครบทุกฉบับ
2. นำแบบสอบถามมาตรวจรวบรวมคะแนน
3. ลงรหัสข้อมูล นำไปคำนวณค่าสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. เสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบการ บรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้สถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์การใช้อำนาจของผู้บริหาร และบรรยากาศองค์การ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตาม ขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่า การใช้อำนาจของผู้บริหาร หรือบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่า การใช้อำนาจของผู้บริหาร หรือบรรยากาศองค์การ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49 แสดงว่า การใช้อำนาจของผู้บริหาร หรือบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49 แสดงว่า การใช้อำนาจของผู้บริหาร หรือบรรยากาศองค์การ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49 แสดงว่าการใช้อำนาจของผู้บริหาร หรือบรรยากาศองค์การ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหาร กับบรรยากาศองค์การ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 26.14 และอายุระหว่าง 21 - 30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 19.31 สถานภาพสมรส มากที่สุด จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 79.55 รองลงมาคือ โสด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 20.45 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา ระดับปริญญาโท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 43.18 และระดับสูงกว่าปริญญาโท น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.82 ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และตำแหน่งครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน

44 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี มากที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 30.68 รองลงมา ประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประสบการณ์ในการทำงาน ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 19.32

ตอนที่ 2 การใช้อำนาจของผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า การใช้ อำนาจของผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$, $=0.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อำนาจการให้รางวัล ($\bar{X}=4.20$, S.D. = 0.31) อำนาจบังคับ ($\bar{X}=4.17$, S.D.= 0.30) อำนาจตามกฎหมาย ($\bar{X}=4.12$, S.D. = 0.31) อำนาจอ้างอิง ($\bar{X}=4.05$, S.D. = 0.28) และอำนาจความเชี่ยวชาญ ($\bar{X}=4.00$, S.D. = 0.31) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า บรรยากาศ องค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสาคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีโอกาสใน การทำงาน ($\bar{X}=4.10$, S.D.= 0.21) การมีขวัญสูง ($\bar{X}=4.06$, S.D. = 0.20) การผึกกำลัง ($\bar{X}=4.02$, S.D.= 0.27) การปรับปรุง สถานศึกษา ($\bar{X}=4.00$, S.D. = 0.29) ความยอมรับนับถือ ($\bar{X}=3.94$, S.D.= 0.40) ความไว้วางใจ ($\bar{X}=3.93$, S.D.= 0.17) ความเอื้ออาทรต่อกัน ($\bar{X}=3.89$, S.D.= 0.34) และความเติบโตทางวิชาการ และสังคมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.83$, S.D.= 0.25) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การใช้อำนาจของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับ บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ อำนาจของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสาคร กับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ทั้งในภาพรวมและ รายคู่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กัน ในลักษณะที่คล้อยตามกันทั้งคู่

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปสู่ การอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหาร ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อำนาจการให้รางวัล อำนาจบังคับ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจอ้างอิง และอำนาจความเชี่ยวชาญ ตามลำดับ สูงกว่า สมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการคัดเลือกผู้บริหารในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีขั้นตอนที่คัดกรองและเลือกสรรบุคคลที่มีความเหมาะสม ในการดำรงตำแหน่ง จึงทำให้สถานศึกษาได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการแสดงบทบาทในการใช้อำนาจของตนเอง ในฐานะผู้บริหารได้เป็นอย่างดี จึงทำให้การใช้อำนาจของผู้บริหาร ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชำนาญ ธีรศรีมิ ได้ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ บ่อทอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอ บ่อทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการใช้พลังอำนาจอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียง ตามลำดับ คือ อำนาจอ้างอิง อำนาจตามกฎหมาย อำนาจความ เชี่ยวชาญ และอำนาจการให้รางวัล ส่วนการใช้อำนาจบังคับ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ มาลา ทดมาลี ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารกับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนศรีหฤทัย จังหวัดจันทบุรี พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารและแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก การใช้อำนาจ ของผู้บริหารทั้งโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติในระดับก่อนข้างสูง

2. จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศองค์การของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีโอกาในการทำงาน การมีขวัญสูง การผึกกำลัง การปรับปรุงสถานศึกษา ความยอมรับนับถือ ความไว้วางใจ ความเอื้ออาทรต่อกัน และความเติบโตทางวิชาการ และสังคม

อย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับปานกลางที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้บริหารมีการใช้อำนาจในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ ทำให้บรรยากาศในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษามีความผ่อนคลายไม่ตึงเครียด จึงทำให้บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำเนียง ทองลอย ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า 1. บรรยากาศโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมเป็นแบบเปิด และเมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบบรรยากาศโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่พบว่าไม่แตกต่างกัน 2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมมีปานกลาง และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของโรงเรียนทั้งสามขนาดคือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3. บรรยากาศโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมมาตร ทองพิลา ได้ศึกษาบรรยากาศโรงเรียนกับการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายสระทรายโสม พบว่า บรรยากาศโรงเรียนในของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความยอมรับนับถือ ความเอื้ออาทรต่อการมีขวัญสูง ความไว้วางใจ ความเติบโตทางวิชาการ และสังคมอย่างต่อเนื่อง การฝึกกำลัง การมีโอกาสในการทำงาน การปรับปรุงสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากการวิจัย พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาครทุกด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกสูงทุกคู่กับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนด

แนวทางในการดำเนินการภายในสถานศึกษา โดยใช้อำนาจที่ตนเองมีอยู่ ซึ่งอำนาจที่ใช้ย่อมส่งผลต่อบรรยากาศในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษานั้น ๆ จึงทำให้การใช้อำนาจของผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กับบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชำนาญ ศิริสมบัติ ได้ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปอทอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปอทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการใช้พลังอำนาจอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงตามลำดับ คือ อำนาจอ้างอิง อำนาจตามกฎหมาย อำนาจความเชี่ยวชาญ และอำนาจการให้รางวัล ส่วนการใช้อำนาจบังคับอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ มาลา ทัดมาลี ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหาร กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอนโรงเรียนศรีหุทัย จังหวัดจันทบุรี พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก การใช้อำนาจของผู้บริหารทั้งโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับค่อนข้างสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของสำเนียง ทองลอย ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า 1. บรรยากาศโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมเป็นแบบเปิด และเมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบบรรยากาศโรงเรียนทั้งสามขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่พบว่าไม่แตกต่างกัน 2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมมีปานกลาง และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของโรงเรียนทั้งสามขนาดคือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3. บรรยากาศโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับ สมมาตร ทองพิลา ได้ศึกษา บรรยากาศโรงเรียนกับการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายสระทรายโสม พบว่า บรรยากาศโรงเรียนในของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความยอมรับนับถือ ความเอื้ออาทรต่อการมีขวัญสูง ความไว้วางใจ

ความเติบโตทางวิชาการ และสังคมอย่างต่อเนื่อง การฝึกกำลัง
การมีโอกาสในการทำงาน การปรับปรุงสถานศึกษา อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการค้นพบการวิจัย การอภิปรายผล ผู้วิจัยมีข้อ
เสนอแนะทั่วไปและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารควรใช้อำนาจที่มีอยู่ให้เป็นธรรมสอดคล้อง
กับงานและตัวบุคลากรเพื่อสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายลด
ความกดดันในการทำงานให้กับบุคลากรภายในองค์การอันจะนำ
ไปสู่ความสำเร็จขององค์การ
2. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีโอกาส
แสดงความคิดเห็น ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่
เพื่อการมอบหมายงานที่ตรงตามความสามารถของบุคคลนั้น ๆ
3. การดำเนินงานใด ๆ หากผู้ปฏิบัติงานมิได้ปฏิบัติ
ด้วยความเต็มใจงานที่ได้ย่อมออกมาได้ผลลัพธ์ที่ไม่สมบูรณ์
ดังนั้น การใช้อำนาจและการสร้างบรรยากาศในองค์การย่อม
มีความสัมพันธ์กันในการสร้างสรรค์งานให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร
ที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร
2. ศึกษาการใช้อำนาจในด้านใดส่งผลต่อบรรยากาศ
องค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสาคร มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 [Online], accessed 1 February
2010, Available from [http://www.onxe.go.th/Act/
Law2542/sa law2542.htm](http://www.onxe.go.th/Act/Law2542/sa law2542.htm).
- พิภพ วังเงิน. พฤติกรรมองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
บริษัท รวมสาส์น(1977) จำกัด, 2547.
- รศศุนันท์ พหลเทพ, พลังอำนาจในสถาบันอุดมศึกษาในความเป็น
ผู้นำเป้าหมายและพลังอำนาจในสถาบันอุดมศึกษา,
กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. (2546).
- วิเชียร วิทญ์อุดม, ทฤษฎีองค์การ (กรุงเทพฯ : บริษัท ชีระฟิล์ม
และโซเท็กซ์ จำกัด, 2549), 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, เอกสาร
ประกอบการศึกษาด้วยตนเองหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหาร
สถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา. (กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,
2545).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร, รายงานจำนวนนักเรียน
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน, เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2553,
เข้าถึงได้จาก <http://www.skn.obec.go.th/home.html>
- อมรวิรัช นาคทรพรพ, “วิกฤตคุณภาพการศึกษา : บทวิเคราะห์
เพื่อหาทางออก,” เอกสารในการประชุมสมัชชา
คุณภาพ การศึกษา เสนอที่ ห้องแกรนด์ไดมอนด์
บอลรูม อิมแพค เมืองทองธานี นนทบุรี, 23-24
พฤศจิกายน 2550, 10
- John R.P.French and B.H.Raven, *The Bast of Social Power*
(Ann Arbor : Institution for Social Research
University of Michigan, 1959), 150-167
- Robert S. Fox and others. *School Climate Improvement :
A Challenge to The School Administrator*, (Englewood,
Colorado : Phi Delta Kappa, 1973), 7-9.

